info@payamdaily.ir
نخستین روزنامه صبح البرز
پیام آشنا
شماره ۲۷۷۳
یکشنبه ۱۱/ خرداد/ ۱۴۰۴
۵ / ذوالحجه / ۱۴۴۶
01 / June / 2025

صاحب امتیاز: موسسه همگامان اندیشه زمان
مدیرمسئول: محمود حیدری سردبیر: باهره حیدری
نشانی: کرج، بلوار تعاون، خیابان فرهنگ، جنب کانون کارشناسان رسمی دادگستری
تلفن: ۳۲۵۴۳۸۳۸-۳۲۵۴۴۴۴۴-۰۲۶ فکس: ۳۲۵۳۰۱۰۱
امتیاز در طرح ارزیابی کیفی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی: ۶۷/۸۰
چاپ: کارگر

امروز با حافظ

صوفیان واستَدَنْد از گروِ می همه رَخْت
دلقِ ما بود که در خانهٔ خَمّار بمانْد
محتسب شیخ شد و فِسقِ خود از یاد بِبُرد
قصّه ماست که در هر سرِ بازار بمانْد

علم سرمایه هستی است، نه گنج زر و مال
روح باید که از این راه توانگر گردد
پروین اعتصامی

اوقات شرعی

اذان صبح	طلوع آفتاب	اذان ظهر	غروب آفتاب	اذان مغرب
۰۳:۰۶	۰۴:۵۰	۱۲:۰۴	۱۹:۱۷	۱۹:۳۸

برگه

آنچه بدان می‌اندیشیم، برای ما رخ خواهد داد؛ پس اگر خواهان تغییر هستیم باید ذهن‌مان را باز نگاه داریم...
وین دایر

اشاره

میراث ماسک برای دولت آمریکا

ایلان ماسک میلیاردر آمریکایی روز چهارشنبه اعلام کرد که از ریاست وزارت بهره‌وری دولت آمریکا کناره‌گیری کرده‌است. او چرا تصمیم به این کار گرفت و دوران چهارماهه ریاست او چه میراثی برای دولت آمریکا بر جا گذاشته‌است؟

به گزارش پیام آشنا به نقل از خبرآنلاین، ایلان ماسک میلیاردر آمریکایی و مدیرعامل کمپانی تسلا چهارشنبه هفته گذشته با انتشار پیامی در شبکه اجتماعی متعلق به خودش، به دوران مدیریت جنجالی‌اش در وزارتخانه تازه تاسیس بهره‌وری دولت (DOGE) پایان داد. این اقدام ماسک چند روز پیش از آن بود که دوره محدودیت قانونی ۱۳۰ روزه خدمتش در دولت به پایان برسد و کمتر از یک هفته پس از علنی شدن اختلاف نظر او و دونالد ترامپ، رئیس جمهور آمریکا بر سر تصویب بودجه هزینه و مالیات دولت ترامپ در مجلس نمایندگان اتفاق افتاد.
ایلان ماسک با انتشار پیامی در شبکه اجتماعی ایکس نوشت: «می‌خواهم از دونالد ترامپ، رئیس جمهور، برای فرصتی که با هدف کاهش هدر رفت هزینه در اختیار من گذاشت، تشکر کنم».
دوران سرپرستی ماسک در وزارت بهره‌وری دولت، با جنجال‌های بسیاری همراه بود، از جمله تلاش او برای انحلال آژانس ایالات متحده برای توسعه بین‌الملل (USAID) که یک نهاد دولتی برای توزیع کمک‌های خارجی بود، با انتقادهای زیادی مواجه شد.
با خروج ماسک از دولت ترامپ چه اتفاقی برای وزارت بهره‌وری دولت خواهد افتاد و در این دوره چهارماهه ماسک چه میراثی از خود بر جا گذاشت؟

کارمند ویژه دولت

به نوشته الجزیره دوران خدمت ماسک به عنوان «کارمند ویژه دولت» به لحاظ قانونی با محدودیت خدمت ۱۳۰ روز در هر دوره ۳۶۵ روزه مواجه بود. او در عین حال نباید از مقام دولتی خود برای هرگونه بهره‌مندی مالی استفاده می‌کرد.
مجموعه روزهای خدمت ماسک اندکی بیش از چهار ماه و چند روز کمتر از محدودیت قانونی پیش‌بینی شده بود.
ماسک در مصاحبه‌ای با شبکه خبری CBS که بخش‌هایی از آن روز یکشنبه منتشر شد و نسخه کامل آن سه‌شنبه پخش شد، گفته‌بود که از حجم وسیع هزینه‌های پیش‌بینی شده در بودجه ناامید شده‌است.
ترامپ روز چهارشنبه کاملا از این لایحه بودجه حمایت کرد و گفت: «ما در مورد این بودجه مذاکره می‌کنیم. من با برخی بخش‌های آن موافق نیستم، اما مشتاقانه بخش‌های دیگرش را دوست دارم. این مسیری است که انتخاب کرده‌ایم.»
این لایحه بودجه که بیش از هزار صفحه حجم آن است، سیاست‌گذاری‌های کلان مالی مورد نظر دولت ترامپ را نشان می‌دهد.
ماسک با عملکرد ترامپ در حوزه تعرفه‌ها هم مخالفت کرده‌بود. مدیرعامل تسلا، پیتر ناوارو، مشاور ارشد تجاری رئیس جمهور آمریکا را که مسوول مذاکرات تجاری دولت بود یک «احمق» خطاب کرده‌بود. ماسک به صورت علنی اعلام کرده‌بود که یک «نظام قابل پیش‌بینی تعرفه» را ترجیح می‌دهد و به «تجارت آزاد و کاهش تعرفه» علاقمند است.
ماه آوریل، بنیان‌گذار کمپانی اسپیس ایکس گفته‌بود که «شرایط تعرفه صفر» در تجارت با اروپا را ترجیح می‌دهد. اما بر خلاف نظر او، دونالد ترامپ اعلام کرد که در صورت بی‌نتیجه ماندن مذاکرات تعرفه ۵۰ درصدی بر واردات از کشورهای اروپایی اعمال خواهد کرد.

سرنوشت وزارت بهره‌وری چه خواهد شد؟

وزارت بهره‌وری دولت، در روز نخست پس از تحلیف دونالد ترامپ از طریق یک فرمان اجرایی تاسیس شد. اما با خروج ماسک از دولت، معلوم نیست که چه بر سر این وزارتخانه بیاید. ترامپ هنوز فردی را به عنوان جانشین ماسک برای مدیریت این وزارتخانه معرفی نکرده‌است.
ماه فوریه، یک ماه بعد از شروع به کار ماسک، او و ترامپ اعلام کردند که میلیاردها دلار فساد در فرآیندهای مربوط به مبارزه با تغییر اقلیم و حمایت از تنوع نژادی-جنسیتی در دولت کشف کرده‌اند. تحقیقات بعدی نشان داد که این ادعا به شدت غلط و گمراه‌کننده بود.
کالین گرفی، دیپلمات پیشین آمریکا و استاد حقوق دانشگاه پپردین در کالیفرنیا می‌گوید که آینده وزارت بهره‌وری شکننده و غیرقابل پیش‌بینی است. او می‌گوید: «قدرت این وزارتخانه بر مبنای این بود که قدرتمندترین فرد جهان یعنی ترامپ، از ثروتمندترین فرد جهان، یعنی ماسک، حرف‌شنوی دارد.» این استاد دانشگاه به الجزیره می‌گوید: «احتمالا وزارت بهره‌وری برای مدتی با مشکل مواجه شود، اما بدون ماسک و با توجه به دعاوی حقوقی که علیه آن مطرح شده‌است، به نظر می‌رسد که روزگار این وزارتخانه به شماره افتاده‌است. هر کسی که برای مدیریت این نهاد انتخاب شود، با شرایط بسیار سختی مواجه خواهد بود. به اضافه اینکه کاهش هزینه‌های دولت توسط این وزارتخانه نمی‌تواند تصمیم ترامپ را برای کاهش مالیات‌ها، جبران کند.»
گرفی می‌گوید: «وزارت بهره‌وری ماسک درست مانند یکی از موشک‌های او بود که چند لحظه پس از پرتاب در آسمان منفجر می‌شوند. در واقع عملکرد او مثالی از عملکرد غلط بود.» او ادامه می‌دهد: «تفاوت اینجاست که عواقب برخی تصمیم‌ها با پول جبران می‌شوند، اما بعضی تصمیم‌ها با جان انسان‌ها بازی می‌کنند.»
لیزا گیلبرت، سرپرست مشترک نهاد غیرانتفاعی «شهروند عمومی» می‌گوید: «میراث ماسک از دست رفتن درآمد کارمندان کلیدی دولت، مانع‌تراشی برای آموزش و پرورش در آمریکا، از دست رفتن بودجه دانشمندان و نقض حریم خصوصی شهروندان آمریکایی بود. همه اینها فقط با هدف خدمت به منافع شخصی یکی از میلیاردرهای هوادار دولت اتفاق افتاد.» او با اشاره به تصمیم برای انحلال آژانس توسعه بین‌المللی (USAID) می‌گوید: «این هرج و مرج از لحاظ بین‌المللی وضعیت بدتری پیدا کرد. انتظار می‌رود که عملکرد ماسک جان میلیون‌ها نفر را بدون دلیل در سراسر جهان توسعه‌نیافته به خطر بیاندازد.»
مکس یونلی، پژوهشگر اندیشکده چتم‌هاوس، می‌گوید: «میراث ماسک به شکل غیرقابل بازگشتی دولت آمریکا را تغییر داده.» او معتقد است: «وزارت بهره‌وری ظرفیت دولت را تضعیف کرد و زیست‌بوم تحقیق و توسعه آمریکا را با مشکل مواجه کرد. این اقدامات برای دورنمای اقتصادی و تاب‌آوری آمریکا مخاطرات جدی ایجاد کرده».

گزارش روز

خانه‌هایی خالی از هیاهوی کودکانه؛ انتخاب یا اجبار؟

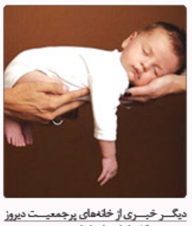

دیگر خبری از خانه‌های پرجمعیت دیروز نیست. حالا خانواده‌های ایرانی هر روز بیشتر به سمت تک‌فرزندی یا بی‌فرزندی می‌روند؛ روندی نگران‌کننده که آمارها آن را تأیید و روایت‌ها آن را توضیح می‌دهند. این گزارش روایتی است از دلایل پنهان پشت انتخابی که روزگاری بدیهی بود: «بچه‌دار شدن».

به گزارش پیام آشنا به نقل از ایرنا، در روزگاری نه‌چندان دور، فرزندآوری یکی از ارکان بنیادین هویت خانوادگی در جامعه ایرانی به‌شمار می‌رفت. خانواده‌هایی با سه، چهار یا حتی پنج فرزند، تصویری آشنا در کوچه‌ها و محله‌ها بودند اما امروز، چشم‌اندازی دیگر پیش روی ماست: خانه‌هایی با یک فرزند یا حتی بی‌فرزند. روندی آرام اما پیوسته که اینک به واقعیتی اجتماعی بدل شده و نهاد خانواده را به مرحله‌ای نوین وارد کرده است؛ مرحله‌ای که نمی‌توان با خوش‌بینی به آن نگاه کرد بلکه آن را می‌بایست به عنوان زنگ خطری دانست که بسیاری از مناسبات را تغییر خواهد داد.

ایران کم‌فرزند؛ زنگ خطری که سال‌هاست به صدا درآمده

طبق آخرین گزارش مرکز آمار ایران نرخ باروری کلی (تعداد فرزندانی که یک زن در سن باروری به‌طور متوسط به دنیا می‌آورد) در سال ۱۴۰۲ به حدود ۱.۶ فرزند به ازای هر زن رسیده است، در حالی که این رقم برای حفظ جمعیت در وضعیت پایدار باید حداقل ۲.۱ فرزند باشد. این یعنی جامعه ایران به‌سوی پیری جمعیت و کاهش نسل آینده در حرکت است.
براساس داده‌های همین مرکز بیش از ۲۵ درصد خانواده‌های شهری در ایران تک‌فرزند هستند و حدود ۱۰ درصد بدون فرزند زندگی می‌کنند. در کلان‌شهرهایی مانند تهران این رقم حتی از میانگین ملی نیز بالاتر رفته و نشان از الگوی تازه‌ای در سبک زندگی دارد.
دولت‌ها تلاش‌هایی برای تشویق فرزندآوری داشته‌اند؛ از طرح‌های حمایتی مالی گرفته تا بسته‌های سلامت باروری اما همه این تلاش‌ها نتوانسته است سدی مؤثر در برابر روندی باشد که ریشه‌های آن عمیق‌تر از آن است که با تبلیغ یا حمایت مستقیم قابل تغییر باشد.
در واقع مساله فقط به پول ختم نمی‌شود. در دل هر زوجی که تصمیم می‌گیرد که فرزندی نداشته باشد یا تک‌فرزند داشته باشد مجموعه‌ای پیچیده از دلایل اقتصادی، روانی، فرهنگی، اجتماعی و حتی شخصی نهفته است. در این گزارش، سراغ برخی از این خانواده‌ها رفته‌ایم؛ افرادی که سال‌ها از ازدواجشان گذشته اما همچنان یک فرزند دارند یا بدون فرزند زندگی می‌کنند. این گفت‌وگوها شاید تصویری واقعی‌تر از ماجرا به دست دهد؛ تصویری دورتر از سیاست‌گذاری‌های کلان و نزدیک‌تر به زندگی روزمره مردم.

چرا خانواده‌ها می‌گویند «یکی» هم زیاد است؟

نازنین، ۴۲ ساله / فوق‌لیسانس جامعه‌شناسی / ۱۴ سال ازدواج / بدون فرزند

نازنین به عنوان زنی که ۱۴ است ازدواج کرده در خصوص فرزندآوری می‌گوید: «من و همسرم هیچ‌وقت احساس نکردیم که نبود بچه خللی در رابطه‌مون ایجاد کرده. از اول هم هر ۲ مخالف آوردن فرزند بودیم. نه از سر خودخواهی از سر واقع‌بینی. وقتی آدم خودش امنیت روانی نداره چطور می‌تونه برای یه موجود دیگه امنیت بسازه؟ از طرف دیگه مسئولیت فرزند خیلی سنگینه. من آدمی هستم که دوست دارم مسئولیت‌هایی رو قبول کنم که از پسش بربیام.»

کاوه، ۴۵ ساله / مهندس عمران / ۱۸ سال ازدواج / یک فرزند ۱۰ ساله

کاوه به عنوان فردی که مهندسی عمران خوانده در همین مورد می‌گوید: «همسرم خیلی اصرار داشت که فرزند دوم هم داشته باشیم اما واقعیت اینه که من از پسش برنمی‌اومدم. هزینه مدرسه، خوراک، تفریح، آموزش، همه‌چیز سنگین شده. نمی‌تونم بچه‌ای داشته باشم که حسرت امکاناتی که بچه اولم داره توی دلش بمونه. خودم از یه خانواده شلوغ اومدم. البته که اون زمان همه‌چیز ساده‌تر بود. حالا بچه دوم یعنی استرس بیشتر، فشار اقتصادی بیشتر و احتمالاً آینده‌ای مبهم‌تر.»

مهسا، ۳۹ ساله / دکترای روان‌شناسی / ۱۱ سال ازدواج / بدون فرزند

مهسا دکترای روانشناسی خوانده و ۱۱ سال است که ازدواج کرده. او در مورد فرزندآوری می‌گوید: «بارها ازم پرسیدن چرا بچه نمیاری اما واقعیت اینه که من از کودکی‌ام فقط ترس و اضطراب یادم میاد. نمی‌خوام یه بچه دیگه توی این ترس بزرگ بشه. از نظر روانی آمادگی مادری ندارم. شغلم باعث شده بدون روتوش ببینم چطور خانواده‌ها با فرزندانشون رفتار می‌کنن. چطور مشکلات خانوادگی نسل به نسل منتقل می‌شن. من انتخاب کردم که این زنجیره رو قطع کنم. این انتخاب ساده‌ای نیست. البته که صادقانه‌ترین کاری‌یه که تونستم بکنم.»

علی، ۴۴ ساله / کارشناس ارشد اقتصاد / ۱۵ سال ازدواج / یک فرزند ۷ ساله

علی با یک فرزند در خصوص فرزندآوری می‌گوید: «راستش رو بخوای از همون بچگی هم برام عجیب بود که چرا باید حتماً بچه‌دار شد. وقتی ازدواج کردیم همسرم علاقه داشت تجربه مادر شدن رو داشته باشه و منم موافقت کردم. الان که پدر شدم بیشتر از همیشه حس می‌کنم مسئولیت پدر بودن چه بار سنگینیه. مخصوصاً وقتی امنیت شغلی نداری، نگران آینده‌ای و با این قیمت‌ها نمی‌دونی چطور باید به بچه‌ات امید یاد بدی.»

آرزو، ۴۱ ساله / لیسانس ارتباطات / ۱۱ سال ازدواج / یک فرزند ۷ ساله

آرزو دارای لیسانس ارتباطات و کارمند با یک فرزند دیدگاهش را اینگونه بیان می‌کند: «موانع بسیاری در مسیر فرزندآوری وجود دارد؛ از مسائل اقتصادی گرفته تا حس ناامنی و نازایی. خیلی از زوج‌ها به دلیل مشکلات اقتصادی و معیشتی تمایلی به فرزندآوری ندارند. عده‌ای نیز به شرایط زندگی در کشوری فکر می‌کنند که امنیت روانی به لحاظ تامین نیازهای اولیه از جمله آب و برق وجود ندارد. از سوی دیگر بمب اطلاع‌رسانی از اخبار خوب تا اخبار تلخ، امنیت اجتماعی ما را هدف گرفته و یک نوع ناامنی ایجاد کرده است، هجوم خبرهای بد از جنس حوادث.»
او در ادامه توضیح می‌دهد: «همه آنچه گفتم من مادر را نگران فرزند خود کرده و به این فکر می‌کنم که با چنین وضعیتی یک فرزند کافی است. هرچند به شخصه دوست دارم فرزند دیگری داشته باشم اما به دلایل مختلف. یکی از این دلایل این است که نمی‌خواهم دخترم در آینده‌ای که ترسناک است، تنها باشد؛ وجود یک خواهر یا برادر در کنار او هم به من و هم به او آرامش می‌دهد اما این در حالی است که خیلی از زوج‌ها به‌رغم تمایل به فرزندآوری دچار نازایی شدند آن هم بعد از کرونا. خیلی از زوجین با مصرف انواع داروهای نازایی، صاحب فرزند نشده حتی دچار بیماری‌های مختلف شده و سلامتی عمومی خود را از دست دادند و به این نتیجه رسیدند که قید فرزند را برای همیشه بزنند.»

سمیرا، ۴۱ ساله / فوق‌لیسانس هنر / ۱۳ سال ازدواج / یک فرزند ۹ ساله

سمیرا می‌گوید: «اگر بخوام صادق باشم، بعد از به دنیا اومدن دخترم تا مرز افسردگی پیش رفتم. فشار اجتماعی، بی‌خوابی، نداشتن حمایت روانی، خستگی مدام... مادر بودن توی فرهنگ ما یعنی فداکاری مطلق بی‌هیچ توقعی. منم همین کار رو کردم اما نابود شدم. حالا که بهترم ترجیح می‌دم انرژی‌ام رو صرف رشد همین یه دختر کنم. اینکه بگیم زن موفق کسیه که ۲ تا بچه بزرگ کرده به نظرم حرف تاریخ گذشته‌ست.»

رضا، ۴۷ ساله / دکترای مدیریت / ۱۶ سال ازدواج / بدون فرزند

رضا در پاسخ به اینکه نظرش در مورد فرزندآوری چیست؟ اظهار می‌دارد: «ما از اول تصمیم گرفتیم که بچه نداشته باشیم. یه جور سبک زندگیه که شاید برای همه قابل درک نباشه. من معتقدم فرزندآوری تصمیم شخصیه و باید با آگاهی باشه. خیلی از دوستانم بچه‌دار شدن چون جامعه ازشون انتظار داشت یا خانواده‌هاشون فشار آوردن. ما اما گفتیم نه. چون می‌خواستیم روی کار، سفر، یادگیری، خودشناسی تمرکز کنیم. حالا خیلی‌ها می‌گن خودخواهی کردیم.»

صدای خاموش سیاست‌ها، فریاد بلند واقعیت‌ها

این روایت‌ها، تنها گوشه‌ای از واقعیتی‌ست که در بافت اجتماعی شهرهای امروز ایران جریان دارد. زوج‌هایی با تحصیلات بالا، سال‌ها زندگی مشترک و در نهایت یا بدون فرزند مانده‌اند یا به یک فرزند بسنده کرده‌اند. افزایش روزافزون خانواده‌های تک‌فرزند یا بی‌فرزند در ایران، نه تنها یک بحث جمعی بلکه بازتاب مجموعه‌ای از واقعیت‌های اجتماعی، اقتصادی و روانی است. زوج‌هایی که از فرزندآوری امتناع کرده‌اند.
نکته قابل توجه اینجاست که هیچ‌کدام از این زوج‌ها از روی ناآگاهی یا تنبلی این انتخاب را نکرده‌اند. اتفاقاً بیش از دیگران به مسائل فکر کرده‌اند و تصمیم گرفته‌اند که سبک زندگی متفاوتی داشته‌باشند.
سیاست‌های تشویقی دولت‌ها، بدون درک عمیق از بسترهای فرهنگی و روانی این تصمیم‌ها راه به جایی نمی‌برند. برای خروج از این چرخه باید به جای نسخه‌پیچی‌های سطحی، صدای واقعی خانواده‌ها را شنید. تنها در آن صورت است که فرزندآوری می‌تواند به انتخابی آزادانه، انسانی و امیدوارانه بدل شود، نه باری سنگین و ناخواسته.

مکث

کارشناسان معتقدند مهار تورم با اصلاح نظام بانکی و بودجه‌ریزی اتفاق می‌افتد

تومور تورم!

گزارش مرکز آمار از شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی، نشان می‌دهد در اردیبهشت امسال، تورم ماهانه و نقطه به نقطه کاهش یافته در حالی که تورم سالانه همچنان صعودی بوده است. براساس این گزارش، شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی خانوار که نشان‌دهنده میانگین سطح قیمت تمامی کالاها و خدمات مصرفی خانوار است، به ۳۳۶/۹ واحد در پایان اردیبهشت رسیده که نشان می‌دهد تورم ماهانه در اردیبهشت ۲/۷ درصد بوده و نسبت به ماه قبل (۳/۹ درصد) ۱/۲ واحد درصد کاهش داشته است.

به گزارش پیام آشنا به نقل از جام‌جم آنلاین، گزارش یادشده نشان می‌دهد که استان بوشهر با ۰/۷ درصد کمترین و استان تهران با ۳/۸ درصد، بیشترین تورم ماهانه را در ماه گذشته به خود اختصاص داده‌اند. همچنین استان‌های سیستان و بلوچستان با ۲۸/۹ درصد و سمنان با ۳۷/۹ درصد، به ترتیب کمترین و بیشترین تورم سالانه را در اردیبهشت امسال ثبت کرده‌اند.
در اردیبهشت امسال همچنین دهک اول به عنوان کم‌درآمدترین خانوارها، تورم ماهانه ۱/۶۹ درصدی را تجربه کرد. در مقابل، دهک دهم به عنوان ثروتمندترین خانوار در ماه گذشته، تورم ماهانه ۲/۹۶ درصدی را احساس کرد. این ارقام نشان می‌دهد در اردیبهشت امسال، خانوارهای ثروتمند، تورم بیشتری را نسبت به خانوارهای کم‌درآمد تجربه کرده‌اند. البته با در نظر گرفتن شاخص تورم سالانه، مشخص می‌شود دهک اول در طول ۱۲ ماه منتهی به پایان اردیبهشت، تورم ۳۷/۱ درصدی را تجربه کرده در حالی که میانگین تورم تجربه‌شده خانوارهای دهک دهم در همین مدت ۳۴/۵ درصد بوده است.

فروکش کردن تورم خوراکی‌ها

بررسی جزئیات گزارش مرکز آمار نشان می‌دهد علت اصلی کاهش تورم ماهانه در اردیبهشت، فروکش کردن تورم گروه «خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات» بوده به طوری که تورم ماهانه این دسته از ۴/۲ درصد در فروردین به ۱/۱ درصد کاهش یافته است. البته تورم گروه غیرخوراکی‌ها هم از ۳/۸ درصد در فروردین به ۳/۵ درصد در اردیبهشت رسیده که نقش کمتری در کاهش تورم ماهانه اردیبهشت ایفا کرده‌است.
در میان خدمات مصرفی خانوار، دو خدمت خاص دیده می‌شود که طی دو ماه نخست امسال، تورم بیش از ۲۰ درصدی را تجربه و میانگین تورم ماهانه ۱۰ درصدی را ثبت کرده است. طبق گزارش مرکز آمار، تورم ماهانه «بهداشت و درمان» در فروردین ۷/۴ درصد و در اردیبهشت ۱۲/۵ درصد بوده که مجموعا طی دو ماه نخست تورم ۲۰/۸ درصدی را نشان می‌دهد. این به معنای آن است که میانگین تورم ماهانه این جزء از خدمات، طی دو ماه نخست معادل ۹/۹ درصد بوده است. همچنین «استفاده از وسایل حمل و نقل عمومی» در فروردین امسال ۹/۳ و در اردیبهشت ۱۱ درصد تورم ماهانه را ثبت کرد تا مجموع تورم دو ماه نخست این جزء از خدمات، معادل ۲۱/۳ درصد شده است. این یعنی میانگین تورم ماهانه این جزء طی دو ماه نخست سال جاری معادل ۱۰/۱ درصد شود. با توجه به سهم ۶/۷ درصدی «بهداشت و درمان» و سهم ۱/۴ درصدی «استفاده از وسایل حمل و نقل عمومی»، مجموعا ۸/۱ درصد از مصارف خانوارهای کل کشور در طول دو ماه نخست سال، تورم بیش از ۲۰ درصدی را تجربه کرده است. حذف ارز ترجیحی برخی داروها و همچنین اعمال قیمت‌های جدید برای خدمات حمل و نقل و البته افزایش قیمت سوخت هواپیماها براساس قانون بودجه سال جاری، مهم‌ترین عوامل شوک تورمی این اقلام بوده است.
مقایسه شاخص قیمت اردیبهشت امسال با اردیبهشت سال گذشته نشان می‌دهد تورم نقطه به نقطه کل کشور در پایان ماه دوم سال جاری معادل ۳۸/۷ بوده که نسبت به ماه گذشته (۳۸/۹ درصد) ۰/۲ واحد درصد کاهش داشته است.
در نهایت، میانگین تورم ۱۲ ماه منتهی به پایان اردیبهشت امسال یا همان تورم سالانه منتهی به اردیبهشت ۱۴۰۴ معادل ۳۲/۹ بوده که نسبت به فروردین (۳۲/۲ درصد) ۰/۷ واحد درصد افزایش یافته‌است.
بررسی روند چند ماه اخیر شاخص‌های سه‌گانه تورم نشان می‌دهد پس از شوک افزایش ناگهانی نرخ ارز در مرکز مبادله در آذر ۱۴۰۳، تورم مصرف‌کننده صعودی شده است. البته عوامل دیگری هم در افزایش تورم طی ماه‌های اخیر نقش داشته که از جمله آن‌ها می‌توان به حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی برخی اقلام دارویی، افزایش نرخ سوخت ناوگان هوایی، افزایش نرخ ارز مبنای محاسبه حقوق گمرکی کالاها از ۲۸۵۰۰ به نرخ مرکز مبادله، اعمال قیمت‌های جدید کالاها و خدمات مختلف با شروع سال جدید، اشاره کرد که برخی از مهم‌ترین عوامل افزایش قیمت‌ها در سطح خرد اقتصاد بوده‌است.

تحولات در سطوح خرد و کلان

گذشته از رویدادهای سطح خرد اقتصاد طی ماه‌های اخیر، تحولات رخ‌داده در سطح کلان و بنیادین هم حرکت اقتصاد به سمت تورم‌های بالاتر را نشان می‌دهد. کسری بودجه فزاینده دولت در سال گذشته هم عامل دیگر تورم یعنی رشد نقدینگی را به ارقام بالاتری رساند. مجموع فروش اوراق بدهی دولت که در سال ۱۴۰۲ معادل ۱۶۱ همت بود، با رشد حدود سه برابری به ۴۵۰ همت در سال گذشته افزایش یافت. نکته دیگر، افزایش شدید نقش بانک‌ها در خرید اوراق دولتی است. در سال ۱۴۰۲ بانک‌ها جمعا حدود ۶۷ همت از اوراق دولت را خریداری کردند در حالی که این رقم در سال ۱۴۰۳ حدود ۳۱۸ همت بوده که رشد نزدیک به چهار برابری را نشان می‌دهد. از آنجا که خرید اوراق دولتی توسط بانک‌ها به معنای تزریق نقدینگی جدید است، مقایسه این ارقام نشان می‌دهد بانک‌ها در سال گذشته حدود ۳۱۸ همت نقدینگی جدید برای جبران کسری بودجه دولت خلق کردند. این وضعیت به وضوح، شکست سیاست پولی ضدتورمی بانک مرکزی در نتیجه سلطه مالی دولت را آشکار می‌کند.
همین کسری بودجه هنگفت دولت در سال گذشته، باعث شد نرخ رشد نقدینگی که در اوایل سال گذشته حدود ۲۴ درصد بود، در پایان اسفند به حدود ۲۹ درصد برسد. در صورت تداوم ناترازی مالی دولت، این شاخص در سال جاری می‌تواند دوباره به محدوده ۴۰ درصدی که پیش از این در سال ۱۴۰۰ قرار داشت، برسد و زمینه را برای تشدید تورم در سال‌های آتی ایجاد کند.
درمجموع، عوامل رخ داده طی حدود یک سال اخیر سبب شده میانگین تورم ماهانه که از ابتدای ۱۴۰۲ تا پایان آذر سال گذشته معادل ۲/۴ درصد بوده، از ابتدای دی ۱۴۰۳ تا پایان اردیبهشت امسال به ۳/۴ درصد افزایش یابد. برای درک بهتر تغییر ایجادشده، کافی است بدانیم تغییر سطح قیمت با احتساب تورم ماهانه ۲/۴ درصدی، حدود ۳۲ درصد و با تورم ماهانه ۳/۴ درصدی، حدود ۵۰ درصد خواهد بود.
این وضعیت نشان می‌دهد در صورت بی‌توجهی سیاستگذاران اقتصادی به این مسأله، تورم سالانه که پس از شش سال تلاش به زیر ۴۰ درصد رسیده، به‌سادگی به محدوده‌های قبلی بازگشته و حتی فراتر خواهد رفت. البته مذاکرات هسته‌ای جاری میان ایران و آمریکا و روایت‌های مثبت طرفین از آن، باعث تعدیل و فروکش کردن انتظارات تورمی در هفته‌های اخیر شده است. در صورت شکل‌گیری توافق، گشایش‌های اقتصادی حاصل از آن به نیروی کاهنده تورم تبدیل شده و می‌تواند تورم پایان سال جاری را برای اولین بار طی هفت سال اخیر به کانال ۲۰ درصدی بازگرداند.

معضلی به نام تورم و رکود

جعفر قادری، نایب‌رئیس دوم کمیسیون اقتصادی مجلس به موضوع مهار تورم اشاره و تصریح کرد: رهبر معظم انقلاب اسلامی چندین سال است بر موضوع مهار تورم و رشد تولید تاکید دارند، اما به‌دلیل ضعف در بخش اجرایی کشور شاهد تورم‌های بالا به‌صورت مداوم هستیم.
وی افزود: در دولت شهید رئیسی، بانک‌مرکزی توانست محدودیت‌هایی را برای خلق پول و اقداماتی برای اصلاح نظام بانکی انجام دهد که به کاهش رشد نقدینگی منجر شد. زمانی که در بخش بانکی محدودیت ایجاد می‌شد، باید سازوکار تامین مالی از بازار سرمایه مورد توجه قرار می‌گرفت، اما این اتفاق نیفتاد.
قادری ادامه داد: ناترازی در حوزه برق باعث کاهش تولید شده که همین موضوع نیز تاثیر خود را در افزایش تورم دارد. اتفاقی که افتاده این است که همزمان با تورم، شاهد رکود هستیم که ادامه این روند مشکلاتی را ایجاد می‌کند. اکنون قطعی برق خانگی زیاد شده، اما برای برداشتن فشار از روی دوش تولیدکننده چاره‌ای نیست.
نایب‌رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس به تکالیف دولت در این زمینه اشاره کرد و گفت: دولت باید صندوق پروژه‌هایی را برای تامین مالی معرفی کند که در این صورت هم شاهد توسعه اشتغال خواهیم بود و هم مهار تورم اتفاق می‌افتد.

دیدگاه

هوش مصنوعی دزد خلاقیت!

وابستگی به هوش مصنوعی می‌تواند خلاقیت در حل مسئله را از بین ببرد در حالی که نوآوری‌هایی مثل لامپ و اینترنت حاصل تفکر متفاوت و راه‌حل‌های خلاقانه بوده‌اند.

به گزارش پیام آشنا به نقل از مهر، در سال ۱۹۴۳، ادوین لَند مخترع و دانشمند پشت برند پولاروید، همراه دختر سه‌ساله‌اش جنیفر به تعطیلات رفته بود. جنیفر از او سوالی ساده اما عمیق پرسید: «چرا نمی‌توانم همان لحظه عکس‌ها را ببینم؟» در آن زمان، ظاهر کردن عکس روزها طول می‌کشید و نیاز به تاریک‌خانه و فرایندهای شیمیایی داشت. اما لند به جای نادیده گرفتن کنجکاوی دخترش، آن را به چشم یک چالش دید. او شروع کرد به فکر کردن در مورد شیوه عکاسی. با آزمون و خطا و حل خلاقانه مسائل، موفق شد سیستم فیلمی ابداع کند که افراد می‌توانستند عکس‌هایشان را در عرض چند ثانیه ببینند. در سال ۱۹۴۸، دوربین پولاروید لَند برای همیشه صنعت عکاسی را دگرگون کرد.
حالا تصور کنید اگر لند به جای فکر کردن و تلاش، فقط از هوش مصنوعی می‌پرسید چه‌کار کند. آیا تا الان «عکاسی فوری» به وجود می‌آمد؟ این داستان یک حقیقت مهم را نشان می‌دهد که خلاقیت فقط به معنای هنر و زیبایی نیست؛ خلاقیت یعنی حل مسئله، نوآوری، و فراتر رفتن از آنچه اکنون وجود دارد.

افول تفکر خلاق در عصر هوش مصنوعی

امروزه نسل جوان در دنیایی رشد می‌کند که به جای نوشتن انشا از متن‌های تولیدشده با هوش مصنوعی استفاده می‌کند، به جای نقاشی یا تکیه بر تخیل، به ابزارهای هنری هوش مصنوعی متوسل می‌شود، به جای ساختن موسیقی، از هوش مصنوعی برای تولید شعر و ملودی کمک می‌گیرد.
در نگاه اول، این‌ها شاید فقط یک نوع راحتی تکنولوژیک به نظر برسند. اما خلاقیت، یک فرایند لحظه‌ای نیست. خلاقیت در دل تلاش، آزمون و خطا و تجربه‌های سخت رشد می‌کند. وقتی هوش مصنوعی پاسخ‌های سریع فراهم می‌کند، فرصت اندیشیدن و رشد فکری از جوان‌ها گرفته می‌شود.

چرا والدین باید نگران باشند؟

اگر تفکر مستقل را در فرزندانمان تقویت نکنیم، ممکن است نسلی را تربیت کنیم که به‌جای نوآور بودن، صرفاً منفعل است. هوش مصنوعی ابزار فوق‌العاده‌ای‌ست، اما هرگز نباید جایگزین کنجکاوی، تفکر انتقادی و خلاقیت شود. توانایی حل مسئله، فکر کردن عمیق و ایده‌پردازی اصیل، چیزی است که ذهن‌های بزرگ را از بقیه متمایز می‌کند و این‌ها مهارت‌هایی هستند که هوش مصنوعی نمی‌تواند جایگزینشان شود.
یکی از بزرگ‌ترین خطرهای وابستگی به هوش مصنوعی، از بین رفتن مهارت‌های خلاقانه در حل مسئله است. بسیاری از بزرگ‌ترین پیشرفت‌های تاریخ از اختراع لامپ گرفته تا پیدایش اینترنت از ذهن کسانی آمده که متفاوت فکر کردند و راه‌حل‌های نو برای چالش‌ها پیدا کردند.
نیروی کار آینده فقط به افرادی نیاز ندارد که بتوانند با هوش مصنوعی کار کنند، بلکه به کسانی نیاز دارد که بتوانند فراتر از آن فکر کنند. در دنیایی که با هوش مصنوعی هدایت می‌شود، ارزشمندترین مهارت‌ها عبارتند از: طرح پرسش‌های بهتر به‌جای پذیرش صرف پاسخ‌های هوش مصنوعی، حل مسائل پیچیده و پیش‌بینی‌ناپذیر که از توان هوش مصنوعی خارج است؛ خلق ایده‌های جدید به‌جای بازترکیب ایده‌های قدیمی.

چند راهکار عملی

۱. آموزش هوش مصنوعی به‌عنوان ابزار، نه میان‌بُر:
به‌بچه‌هایتان یاد بدهید که از هوش مصنوعی به‌عنوان پشتیبان استفاده کنند نه جایگزین فکر کردن. به جای اینکه اجازه دهید خروجی‌های هوش مصنوعی را صرفاً کپی کنند، کمکشان کنید آن را تحلیل کنند. بپرسید: «یا کدام بخش از این متن تولیدشده توسط هوش مصنوعی موافق یا مخالفی؟ چرا؟» تشویق کنید: «چطور می‌توانی این ایده را با کلمات خودت بهترش کنی؟» به چالش بکشید: «آیا می‌توانی راه‌حل دیگری پیدا کنی که بهتر باشد؟» این رویکرد باعث می‌شود فرزندان با ذهنی فعال، نه منفعل، با محتوا مواجه شوند.

۲. «خلق کردن پیش از مصرف کردن» را تمرین دهید:
قبل از اینکه سراغ هوش مصنوعی بروند، فرزندتان را تشویق کنید که ابتدا خودش فکر کند، بنویسد یا خلق کند. هوش مصنوعی باید ایده‌ها را تقویت کند نه تولید کامل. نوشتن: از او بخواهید طرح کلی انشا یا داستانش را خودش آماده کند، بعد از هوش مصنوعی برای بهتر شدنش استفاده کند. هنر و طراحی: ابتدا خودش ایده‌اش را طراحی کند، بعد سراغ آزمایش با تصاویر هوش مصنوعی برود. حل مسئله: از او بخواهید چند راه‌حل مختلف ارائه دهد، بعد پاسخ‌های هوش مصنوعی را بررسی کند. این تمرین‌ها به کودکان کمک می‌کند تا ذهنی خلاق، تحلیلی و مستقل داشته باشند؛ مهارت‌هایی که آینده به آن‌ها نیاز دارد. این کار باعث تقویت اعتمادبه‌نفس در توانایی‌های خلاقانه فرزندتان می‌شود.

۳. تمرکز بر فرایند به‌جای کمال‌گرایی:
هوش مصنوعی نتایج فوری ارائه می‌دهد، اما خلاقیت واقعی از دل آزمون و خطا بیرون می‌آید. به فرزندانتان کمک کنید بفهمند که اشتباهات، موتور نوآوری هستند. تلاش را جشن بگیرید، نه فقط نتیجه را. اصالت و ریسک‌پذیری را تحسین کنید، نه صرفاً درستی و دقت را. چالش‌های باز بگذارید. مثال: «بازی جدید اختراع کن» به جای «به این سوال جواب بده». از مسائل واقعی استفاده کنید. آن‌ها را تشویق به پروژه‌های دست‌ساز، حل پازل، و جلسات طوفان فکری کنید. تلاش برای خلق چیزی اصیل، همان چیزی است که در کودک تاب‌آوری و نوآوری ایجاد می‌کند.

۴. برای استفاده از هوش مصنوعی مرز بگذارید:
درست مثل استفاده از هرچیزی، استفاده از هوش مصنوعی هم باید محدود باشد. هرچند می‌تواند ابزار مفیدی باشد، اما استفاده بیش از حد از آن به تفکر مستقل آسیب می‌زند. استفاده از هوش مصنوعی برای تکالیف مدرسه را محدود کنید. از آن‌ها بخواهید انشای خود را ابتدا خودشان بنویسند و بعد برای بهتر شدن، از هوش مصنوعی کمک بگیرند. خلاقیت آفلاین را تشویق کنید. هر روز زمانی برای نوشتن، نقاشی، یا کارهای دستی اختصاص دهید. خروجی‌های هوش مصنوعی را بررسی کنید. تعادل بین استفاده از هوش مصنوعی و کار مستقل، تضمین می‌کند که کودک کنترل خلاقیت خودش را در دست دارد.

۵. با الگو بودن، تفکر خلاق را آموزش دهید:
کودکان با تماشا کردن یاد می‌گیرند. اگر ببینند والدین دائماً در حال حل مسئله، ایده‌پردازی و پرسیدن سؤال‌های کنجکاوانه هستند، آن‌ها هم همین مسیر را دنبال خواهند کرد. سؤال‌های کنجکاوانه را با صدای بلند مطرح کنید. مثلاً: «واقعاً چرا برگ درخت‌ها تو پاییز تغییر رنگ می‌دهد؟» خودتان هم به سراغ سرگرمی‌های خلاقانه بروید. نوشتن، نقاشی، کاردستی. اجازه دهید کودکتان شما را در حال خلق کردن ببیند. حس کنجکاوی را در آن‌ها پرورش دهید. یادشان دهید که «چرا» بپرسند و چیزهای بدیهی را به چالش بکشند.
هدف ما این است که از هوش مصنوعی به‌عنوان یک ابزار یادگیری بهره ببریم، نه جایگزینی برای خلاقیت انسانی و تفکر مستقل. با این رویکرد، اطمینان حاصل می‌کنیم که دانش‌آموزان مهارت‌هایی مانند حل مسئله را یاد می‌گیرند؛ مهارت‌هایی که در دنیای آینده حیاتی هستند. هوش مصنوعی آمده که بماند، اما خلاقیت مهارتی‌ست که باید پرورش داده شود. هرچه بیشتر تفکر مستقل را تقویت کنیم، فرزندانمان بهتر آماده می‌شوند نه فقط برای بقا در دنیای پر از هوش مصنوعی، بلکه برای رهبری آن.